

Джеръм К. Джеръм

Човекът, който не вярваше в
щастие

Той се качи на Ипсуич със седем различни седмични вестници под ръка. Доколкото успях да забележа, всички препоръчваха на читателите да си направят застраховка за смърт или телесни повреди при железопътни катастрофи. Той нагласи нещата си на багажника, свали шапката си и я сложи на седалката до себе си, изтри плешивата си глава с червена копринена носна кърпичка и започна грижливо да попълва името и адреса си на всеки от седемте вестника. Аз седях срещу него и четях „Пънч“. Когато пътувам, винаги вземам със себе си някое списание с овехтял хумор; според мен това успокоява нервите.

Като навлизахме в Менингтри, вагонът силно се разтърси при стрелката и подковата, която той внимателно бе поставил в багажника над себе си, се изхлузи през мрежата и със звън падна върху главата му.

Той не изрази учудване, нито гняв. Попи с кърпичка кръвта от удареното място, наведе се, идипна подковата, погледна я с укор и спокойно я изхвърли през прозореца.

– Заболя ли ви? – попитах аз.

По-глупав въпрос не можеше да се зададе. Разбрах, още щом го произнесох. Подковата тежеше най-малко килограм и половина – беше рядко голяма и тежка подкова. Виждаше се как на главата му се издига солидна цицина и само глупак можеше да пита дали го боли. Очаквах, че ще ми отговори ядовито. Поне аз, ако бях на негово място, не бих се сдържал. Той обаче явно прие въпроса ми като естествена проява на любезност и съчувствие.

– Да, малко – отговори той.

– А, защо ви беше нужна? – попитах аз, защото не се случва толкова често да срещнеш човек, който тръгва на път с подкова.

– Намерих я на пътя близо до спирката. Взех я за щастие.

Той разтвори кърпичката си, за да я сложи откъм по-хладната страна върху подутото място, а пък аз измърморих нещо дълбокомислено за страниостите на съдбата.

– Да – каза той, – доста ми е вървяло в живота, само че не съм имал никаква полза от това.

Роден съм в сряда – продължи той, – а както знаете, навярно това е най-щастливият ден, в който би могъл да се роди човек. Майка ми беше вдовица, но никой от роднините ми не ми е помагал. Казваха, че да помагаш на момче, родено в сряда, е все едно да снабдяваш с въглища Нюкасъл (Нюкасъл – център на каменовъглен басейн. – Б. пр.). Като умря вуйчо, оказа се, че и той е завещал всичките си пари – до последното пени – на брат ми Сем, като незначителна компенсация за това, че е

роден в петък. За мене винаги оставаха само поученията. Внушаваха ми да не забравям отговорността, която налага на човека богатството, когато дойде, и да помагам на близките си, като забогатяя.

Той замълча, сгъна вестниците с рекламите за застраховка и ги пъхна във вътрешния джоб на палтото си.

– Пък и тия черни котки... – продължи той. – Казват, че носели щастие. И ето, най-черната от всички черни котки на света се настани в жилището ми на Болсъвър стрийт още първата вечер, когато се настаних и аз там.

– И не ви ли донесе щастие? – полюбопитствувах аз, като видях, че замълча.

Очите му гледаха разсеяно.

– Зависи как ще се погледне на това – отговори той замислено. – Може би не си допаднахме по характер, такова утешение винаги съществува. И все пак заслужаваше си да се опита.

Той седеше, втренчил поглед през прозореца, и аз известно време не се решавах да прекъсна тъжните му възпоминания.

– И какво стана? – попитах след дългата пауза.

Той се върна към действителността.

– О, нищо особено! Наложих си да замине за кратко време от Лондон и ми остави да се грижа за любимото й канарче.

– Но вие не сте били виновен – не спирах аз.

– Да, не бях – съгласи се той. – И все пак това породило известно охлаждане, от което другите побързаха да се възползват. Пък аз й предложих в замяна котката си – добави той повече на себе си, отколкото на мене.

Ние седяхме и пушихме мълчаливо. Чувствувах, че всяко утешение от моя страна би прозвучало неуместно в случая.

– Пъстрите коне също носят щастие – каза той, изтърсвайки пепелта от лулата си през отворения прозорец. – И пъстър кон имах по едно време.

– И той ли ви мавлече бяля?

– Заради него загубих най-добрата служба, която съм имал в живота си – отговори кратко той. – Началникът търпя по-дълго, отколкото можех да се надявам. Но как да държиш на работа човек, който е вечно пиян? Това уронва престижа на фирмата.

– Така е – съгласих се аз.

– Разбирате ли – продължи той, – аз не нося алкохол. Някои пият колкото си искат и нищо им няма, а мене още първата чашка ме сваля.

Просто не съм свикнал.

– Тогава защо пиехте? – попитах аз. – Да не би конят да ви е принуждавал?

– Работата беше следната – започна той, като поглеждаше леко цинината, която вече беше станала голяма колкото яйце. – Предишният собственик на коня бил търговец на вино и работата му налагала да се отбива в почти всяка кръчма, покрай която минел. Естествено и конят придобил навика да се спира пред всяка кръчма и нищо не можеше да го промени; във всеки случай аз не можах. Той подуваше кръчмата още от четвърт миля и се понасяше право към вратата ѝ. Отначало се опитвах да се преборя с него, но това ми отнемаше най-малко пет-десет минути, а междувреме се събираха тълпи зяпачи, които се обзалагаха кой от нас ще се наложи. Мисля, че това все някак щях да го изтърпя, но веднъж някакъв трезвеник, който стоеше на отсрещната страна на улицата, се обърна с реч към тълпата. Той ме нарече Пилигрим, а коня – Полиън, или нещо от този род, и заяви, че аз съм се борил с него заради небесния венец. (Намеква; се за алегоричната повест на Бъниън „Пътят на Пилигрим“ (1678), в която героят се бори с духа на злото Аполиън. – Б. пр.) Тогава всички започнаха да ни наричат „Поли и Пилигрим в битката за венеца“. Естествено това ме ядоса, влязох още в следващата кръчма, пред която конят спря, и изпих една-две чашки уиски. Така започна всичко. После ми бяха нужни години, за да се отърва от този навик.

– С мен все така се случва – продължи той. – Не бяха минали и две седмици, откакто бях постъпил на първата си служба, когато моят работодател ми подари за Коледа една гъска, тежка около четири килограма.

– Е, от това поне не е могло да произлезе нищо лошо – казах аз. – Рядко се случва такова щастие.

– Така казаха и другите служители на времето – отвърна той. – През живота си старецът никога и никому не бил подарявал нищо. „Харесали сте му – казаха те. – Щастливец!“

Той въздъхна тежко. Разбрах, че и от този случай е произлязла някоя неприятна история.

– И какво направихте с гъската? – попитах аз.

– В това именно се състоеше и нещастieto – отговори той. – И аз не знаех какво да правя с нея. Това се случи на бъдни вечер, в десет часа вечерта. Канех се вече да си вървя, когато той ми даде гъската. „Тидлинг и братя“ ми изпратиха една гъска, Бигълз – каза той, докато му помагах да си облече палтото. – Много мило от тяхна страна, само че на

мене не ми е нужна. Вземете я вие!

Аз, разбира се, му благодарих и наистина му бях признателен за жеста. Той ми пожела приятно прекарване на Коледа и си излезе. Загнах подаръка в дебела хартия и го взех под мишница. Беше великолепна, но доста тежка птица.

Реших, че по случай приближаващата Коледа няма да е лошо да се почерпя с чашка бира. Влязох в кръчмата ла ъгъла и оставих гъската на тезгяха.

– Бива си я – каза кръчмарят, – утре ще си похапнете хубаво от нея.

Думите му ме накараха да се замисля и аз едва тогава разбрах, че гъската не ми е нужна, нямах какво да я правя. Канех се да отида в Кент, за да прекарам празниците в семейството на моята годеница.

– Тази с канарчето ли? – прекъснах го аз.

– Не, това беше по-рано – отговори той. – Там работата се провали от гъската, за която ви разказвам. Родителите ѝ бяха заможни фермери и щеше да бъде от глупаво по-глупаво да им нося гъска, а в Лондон не познавах никого, на когото бих могъл да я подаря, затова, когато кръчмарят отново дойде при мен, аз го попитах не би ли искал да купи гъската и добавих, че ще му я продам евтино.

– Не ми трябва гъска – отговори той, – имам вече три. Но може би някой от тези джентълмени ще я купи.

Той се обърна към няколко юначаги, които седяха и пиеха джин. Помислих си, че те с общи пари не биха могли да купят дори кокошка. Най-одърпаният от тях обаче каза, че е склонен да види стоката ми и аз разтворих пакета. Той дълго опипва гъската, после взе да ме разпитва откъде съм я взел, като междувременно разля върху нея половин чаша джин с вода, и накрая ми предложи да я купи за половин крона. Това така ме възмути, че без да кажа нито дума, грабнах в едната си ръка гъската, а в другата – хартията и канапа и изскочих навън.

Вървах известно време така – с неувитата гъска в ръка, но бях толкова развълнуван, че ми беше напълно безразлично дали я нося увита или неувита. Като се поуспокоих, дойде ми на ум, че отстрани сигурно изглеждам много смешен – няколко хлапета ме зяпаха ухилено. Спрях под един фенер и се опитах да опаковам гъската. Освен нея обаче носех и чанта, и чадър. Изпуснах гъската в канавката, но какво друго можеше да се очаква от човек, който с един чифт ръце се опитва да се справи с четири предмета и три метра канап. Вдигнах гъската, а заедно с нея и цяло кило кал, която се полепи по ръцете ми, по дрехите ми и по хартията. И тогава заваля дъжд.

Събрах партушиите си и хукнах към близката кръчма, където смятах да помоля за още някое парче канап, за да вържа гъската в приличен пакет.

Кръчмата беше препълнена. Промъкнах се до тезгяха и хвърлих гъската върху него. Ония, които бяха наблизко, млъкваха, като я видяха, а един млад човек до мен попита:

– Сам ли я убихте?

Навярно съм изглеждал възбуден.

Мина ми през ума да се опитам отново да я продам, но присъстващите явно нямаха вид на купувачи. Изпих халба бира, защото ми беше горещо и бях доста изморен, остъргах, доколкото можах, нещастната гъска от калта, завих я в чиста хартия и излязох от кръчмата.

Когато пресичах улицата, хрумна ми щастливата мисъл да разиграя гъската на лотария. Веднага тръпнах да търся подходящо място и компания, но докато ги търсех, наложи ми се да изпия три-четири чаши уиски. Не бях вече в състояние да пия бира – бирата винаги лесно ме събаря. Най-после успях да намеря това, което ми беше нужно – няколко души, разположени като у дома си в едно тихо, уютно заведение близо до Госуел Роуд.

Обясних на собственика какво искам и той каза, че нямал нищо против, но при условие, след като продам гъската, да почерпя всички. Отговорих, че с радост ще направя това и му, показах гъската.

– Видът ѝ не е блестящ – каза той.

– Това е дреболия, без да искам, я изпуснах – оправдавах се аз. – Ще се измие.

– И мирише някак странно – добави той.

– От калта е – обясних аз. – Известно ви е какво представлява лондонската кал. Отгоре на всичко един джентълмен я поля с джин. Като се изпече, нищо няма да се усети.

– Е, може – съгласи се той. – Аз обаче няма да взема участие в лотарията, но ако някой джентълмен изяви желание, негова си работа.

Гъската не предизвика ентузиазъм у никого. Започнах с шест пенса и сам си купих билет. Оставих прислужника да се разпорежда и ръководи лотарията и той успя – почти насила – да въвлече в играта още пет души. Гъската спечелих аз и платих три шилинга и два пенса за черпене. Когато вече си тръгнах, някакъв мрачен тип, който хъркаше в ъгъла, изведнъж се събуди и ми предложи за гъската седем пенса и половина. Защо тъкмо седем и половина – не можах да разбера. Той щеше да вземе гъската, аз нямаше да го видя повече и животът ми щеше да протече

съвсем другоаче. Но съдбата винаги е била против мен. Отговорих му може би с излишно високомерие, че не раздавам благотворителни коледни вечери за бедните и си излязох.

Ставаше късно, а до квартирата си имах още доста път. Вече горчиво съжалявах, че изобщо съм видял тази проклета гъска. Имах чувството, че сега тя тежи поне двацет килограма.

Доиде ми на ум да я пробутам на някой търговец на заклани птици и не след дълго намерих такова магазинче ма Мидълтън стрийт. На една миля наоколо не се виждаше никакъв купувач, но собственикът така си дереше гърлото, сякаш той въртеше цялата търговия в Клеркьнуел. Измъкнах гъската от хартията и я сложих на тезгяха пред него.

– Какво е това? – попита той.

– Гъска – отговорих аз. – Можете да я получите съвсем евтино.

А той взе, че грабна гъската за шията и я запрати по мен. Опитах се да избягна удара, но гъската ме цапна по главата. Ако не са ви удряли с гъска по главата, не можете дори да си представите колко боли. Грабнах гъската и на свой ред я запокитих към него. Отнякъде изникна полицаи и зададе обичайния си въпрос: „За какво е тази разправия?“

Обясних му каква е работата. Тука вече собственикът се разяри, излезе на тротоара и започна да креши с цяло гърло:

– Погледнете само! Вече е дванайсет без двацет, в магазина са останали цели седем дузини непродадени гъски, а този глупак идва и пита няма ли да купя още една.

Разбрах колко глупава е постъпката ми и като се вслушах в съвета на полицаия, тихичко се отдалечих с гъската.

„Чисто и просто ще я дам някому – казах си аз. – Ще намеря някой достоен бедняк и ще му подаря тази проклета гъска.“ Срецах доста хора, но нито един от тях не ми се виждаше достатъчно достоен. Възможно е часът да не е бил подходящ, а може би и кварталът, но всички, които срецах, изглеждаха недостойни за гъската. Като минавах по Джъд стрийт, аз я предложих на някакъв тип с гладна външност, както ми се стори, но той излезе обикновен пиян нехранимайко и дори не разбра какво искам от него, а просто тръгна след мен и взе да ругае колкото му глас държи. Най-после зави по погрешка към Тевистък Плейс, като продължи да ругае високо друг минавач. На Юстън Роуд спрях едно съвсем мършава момиче и започнах да го увещавам да вземе гъската. То обаче ми отговори: „Аз не съм такава“ и побягна. Чувах как вика пронизително зад мен: „Откраднал е гъска! Откраднал е гъска!“

Като вървах по слабо осветената част на Сеймор стрийт, изпуснах

пакета, но някакъв минувач го вдигна и ми го върна. Нямах вече сили за обяснения и оправдания – дадох му два пенса и се затърсих отново с гъската. Кръчмичките вече затваряха и аз се отбих в една, за да пийна последната чашка. Вярно е, че вече бях попрекалил, тъй като за непривикналия с алкохола е достатъчна и халба бира, но се чувствавах упнетен и се надявах, че една чашка ще ме ободри. Струва ми се, че пих джин, а това е напитката, която ненавиждам.

Реших да хвърля гъската на Оукли скуеър, но дежурният полицай не ме изпускаше от погледа си и два пъти премина след мен покрай оградата.

На Голдинг Роуд исках да я подхвърля в едно дворче, но пак ми попречи един полицай. Сякаш цялата нощна смяна на лондонската полиция нямаше друга работа, освен да ми пречи да се отърва от гъската.

Полицайте проявяваха към нея такъв интерес, че започнах да се питам дали самите те не искат да я вземат. Приблжих към един от тях на Кемдън стрийт и като го нарекох „Боби“, попитах го дали не иска да му дам една гъска.

– Да ви кажа ли какво не искам – да ми се мяркат пред очите нахалници като вас – отговори той остро.

Тонът му беше така обиден, че аз естествено не се стърпях и му възразих нещо. Не помня точно как се развиха нещата, но се свърши с това, че той реши да ме арестува.

Изтръгнах се от ръката му и се понесох като стрела на Кинг стрийт. Той наду свирката и ме последва. Някакъв човек изскочи от един вход на Колидж стрийт и се опита да ме спре. Обезвредих го, като го кюснах с глава в корема, пресякох Кресънт и по Бет стрийт хукнах отново към Кемдън Роуд.

Спрях на моста над канала, огледах се и видях, че никой не ме преследва. Хвърлих гъската през парапета и тя падна с плясък във водата.

Въздъгнах с облекчение и завих по Рендолф стрийт, но изведнъж патрулиращият там полицай ме хвана за яката. Бях започнал да споря с него, когато дотича запъхтян първият глупак. Двамата казаха, че най-добре ще е да обясня всичко на инспектора. А и аз бях на същото мнение.

Инспекторът ме попита защо съм избягал, когато първият полицай е поискал да ме арестува. Отговорих, че не съм искал да прекарам Коледа в арестантска килия, но това не му прозвуча убедително. Попита ме какво съм хвърлил в канала. Гъска, отговорих аз. Защо ми е хрумнало да

хвърлям гъска в канала, попита той. Защото ми дойде до гуша от това животно, отвърнах аз.

В този момент влезе един сержант и доложи, че са успели да извадят пакета. Веднага го разтвориха йа масата на инспектора. Вътре имаше мъртво дете.

Обясних им, че това съвсем не е моят пакет, че и детето не е мое, но те дори не се стараеха да скрият, че не ми вярват.

Инспекторът каза, че случаят бил твърде сериозен, за да ме пуснат под гаранция. Това никак не ме ядоса, защото и без друго не познавах никого в Лондон. Помолих ги да изпратят телеграма на годеницата ми, че по независещи от мен причини съм принуден да остана в града, и прекарах Коледа така тихо и спокойно, както не се бях и надявал.

В последна сметка делото бе прекратено поради липса на достатъчно улики. Остана само обвинението за пиянство и нарушение на общественения ред. Но загубих и службата си, и годеницата. Оттогава да не видя вече гъски.

Наближавахме Ливърпул стрийт. Той събра багажа си и се опита да си сложи шапката. Цицината от подковата обаче пречеше и той тъжно остави пак шапката на седалката.

– Да – прошепна той тихо, – не бих могъл да кажа, че вярвам много в щастието.

КРАЙ

© 1970 Красимира Тодорова, превод от английски

Jerome K. Jerome
The Man Who Did Not Believe in Luck, 1897

Сканиране, разпознаване и редакция: Теодора, 2008

Публикация

Джером К. Джером
Празни мисли на един празен човек
Избрани разкази
Издавателство „Народна култура“, София, 1970
Съставителство и превод от английски: Красимира Тодорова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7355>]